

ДО ПИТАННЯ ПРО ПРОФЕСІЙНУ ДЕФОРМАЦІЮ АДВОКАТА

Не є секретом, що професія людини напряму впливає на її особистість, досить гостро це питання постає перед тими, до чийх обов'язків входить спілкуванням з людьми. Адвокатська діяльність містить елементи негативного впливу на особу, яка за відсутності у захисника достатнього рівня етичної і психологічної стійкості доволі часто призводить до професійної деформації. Власне, дане питання є вельми актуальною проблемою сьогодення, що і зумовило обрання даної теми для більш детального вивчення.

Загалом, під професійною деформацією розуміють соціально-психологічний феномен: появу в особистості певних психологічних змін, що впливають на якісне виконання професійних обов'язків і діяльність в цілому. Із цього випливає, що професійною деформацією адвоката називають процес, який детермінується за допомогою соціальних і суб'єктивних чинників, які змінюють якості особи (стереотипне сприйняття, ціннісні орієнтації, характер, способи спілкування і поведінки), які з'являються в результаті виконання професійної ролі адвоката [2].

Важливим чинником організації роботи адвоката є здатність протистояти певним негативним емоціям, які можуть виявитися при виконанні професійних функцій. Негативні емоції можливо невілювати за рахунок повної впевненості в значущості роботи, що виконується, її соціальної корисності, а також завдяки задоволенню, що приносить вирішення певних задач [1].

Здійснення адвокатом професійної діяльності призводить до таких певних наслідків.

По-перше, це вдосконалення психологічних якостей особи в даному виді адвокатської діяльності (захист у кримінальному провадженні, представництво, надання консультацій, складання процесуальних документів).

По-друге, виникнення деформації особистості адвоката, як негативний аспект адвокатської діяльності. Можна виділити певні різновиди професійної деформації, вона може носити епізодичний або стійкий характер, бути поверхневою або глибокою, проявлятися у професійній діяльності або поширюватися і на особистісне спілкування [2].

Щодо моменту виникнення професійної деформації, потрібно зазначити, що вона може виникнути як на етапі виконання професійних обов'язків, так і значно раніше – під час навчання. Її проявлення можна помітити в манері поведінки, мовлення, а також у певному неадекватному сприйнятті

ситуацій та людей, що перешкоджає розвитку і самовдосконаленню адвоката, як професіонала..

У професійній деформації адвоката спостерігаються прояви, притаманні як юридичним професіям взагалі, так і ті, які є специфічними лише для представників адвокатської діяльності [2].

До першої можна віднести:

1) Правовий нігілізм. Нігілізм – це заперечення загальноприйнятих цінностей: ідеалів, моральних норм, культури, форм суспільного життя. Правовий нігілізм адвокатів проявляється в неповажному ставленні до права і схиляє до вирішення поставлених питань на антиправовому рівні. Також проявлення такої форми професійної деформації може проявлятися навіть у повсякденному спілкуванні на кшталт заперечення будь-яких ідеалів, моральних норм, правил поведінки в суспільстві.

2) Емоційна холодність, цинізм, який доходить до байдужості до долі довірителя. Найчастіше людина стикається з представниками юридичної професії, у випадку, коли перебуває у складній життєвій ситуації і негативному емоційному стані. Таким чином особа відчуває тривожність, страх, депресію, може навіть плакати при зустрічі з адвокатом. Через досить часте моральне навантаження, деякі адвокати стають жорсткими та неспроможними проявляти співчуття. З точки зору професійного спілкування, це призводить до сприйняття клієнта, як об'єкта впливу, а його проблеми – як поломки, яку потрібно усунути.

3) Пониження рівня культури спілкування. Спостерігається у адвокатів, спеціалізація яких – захист у кримінальних справах, завше вони мають справу зі специфічною категорією клієнтів. Нерідко у процесі зустрічей адвокати засвоюють кримінальний жаргон, використовуючи його в повсякденному спілкуванні.

4) Стереотипний підхід до вирішення професійних завдань. Працюючи зі справами, які належать до однієї сприяє виробленню шаблонних прийомів і методів захисту, що блокують здатність творчо реагувати на появу нових обставин, пропадає індивідуальний підхід в роботі з довірителями. Щодо особистісного спілкування, це може призвести до прагнення підведення окремих ситуацій під стандарт.

До другої групи належать:

1) Хибні установки. Адвокат, який має проблему професійної деформації неозброєним оком бачить правові проблеми всіх оточуючих, і роз'яснює права навіть тим, хто цього не потребує. Нав'язливе консультування, що приймає форми повчання, роздача порад оточуючим може ускладнювати повсякденне особистісне спілкування.

2) Завищена самооцінка, позиція «завжди правий». Враховуючи особливості професії, адвокат завжди повинен бути у кращому світлі. Зайва самовпевненість, та невміння визнавати свої помилки – все це є

ворогом адвоката. Також варто додати володіння професійною понятійним апаратом, законами формальної логіки, що надають широкі можливості для конструювання виправдань на всі випадки життя. Проте дані навички не повинні розповсюджуватись на особисте життя, але нажаль не є виключенням.

3) Позиція «клієнт–мій ворог». Відсутність чітко визначених професійних обов'язків адвоката при укладанні договору про надання правової допомоги, відсутність чіткої грані між «професійним» і «особистісним» спілкуванням задля подальшого обмеження клієнта у його правах. Зайва обережність, прагнення тримати дистанцію не сприяють і розвитку особистих контактів.

Варто пам'ятати, що вплив професії на особистість є неминучим процесом, проте виникнення професійної деформації залежить перш за все від особистості адвоката, віку, сімейного стану, статі, стійкості до стресових ситуацій, трудової мотивації, рівня емпатії, стилю взаємин у колективі, рівня розвитку інтелекту, здібностей, властивостей нервової системи, нездатності до релаксації. Також потрібно зазначити зовнішні причини:) умови навчання у вузі, стаж роботи, психологічний клімат колективу, в якому він працює, перевантаження на роботі, дефіцит часу та багато інших.

З огляду на вищевикладене, буде слушно запропонувати наступні шляхи профілактики професійної деформації:

- підвищення психологічної компетенції адвокатів. «Попереджений – озброєний»;
- психологічна діагностика та індивідуальне консультування і підтримка адвокатів;
- тренінги для професійного, особистісного зростання адвокатів;
- тренування та вироблення навичок контролю над своїм емоційним станом, корегування професійної деформації;
- підвищення кваліфікації та професійних навичок адвоката [3].

Підбиваючи підсумки, можна дійти висновку про різні інтерпретації професійної деформації адвокатів та доцільно розділити їх на дві групи. До першої належать адвокати, для яких деформація у професійній сфері являє собою усвідомлення труднощів та пошук можливостей їх подолання і як наслідок – відкриває нові перспективи в професійному та особистісному зростанні. До другої слід віднести представників професії, для яких деформація – зниження рівня професіоналізму, проблеми у родині, спілкуванні з оточуючими поза роботою, а іноді, навіть кінець кар'єри.

Список використаної літератури:

1. Синеокий О. В. Загальнотеоретичні проблеми адвокатології: підручник. / Олег Володимирович Синеокий. Київ: Алерта, 2007. 302 с.
2. Синеокий О. В. Індивідуальні умови професійної деформації особистості адвоката. Форум права. 2008. № 2. С. 425-431.

3. Ковтун І. А. Професійні відхилення у діяльності адвокатів. URL: https://legalactivity.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=78%3A2011-10-03-16-17-11&catid=18%3A-6&Itemid=14&lang=en.

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, асистент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» **Деменчук Марина Олександрівна**

Чечельницька В.С.

*студентка 2-го курсу факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ АДВОКАТА ПЕРЕД КЛІЄНТОМ

Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012 р. фактично забороняє притягати адвоката до цивільно-правової або іншого виду юридичної відповідальності. Крім того, не дозволяється і погрожувати застосуванням до відповідальності, коли адвокат здійснює свою професійну діяльність в установленому законом порядку [1].

Проте протягом останніх років науковці та практики почали розглядати питання щодо того, щоб адвокати стали суб'єктами цивільно-правової відповідальності. Як зазначає М. Кравченко, немає достатніх підстав для закріплення положення у законі про неможливість юридичної відповідальності адвокатів. До цивільно-правової відповідальності повинні притягуватись обидві сторони договору про надання правничої допомоги – адвокат і клієнт [2, с.133].

Такі вчені як М. Брагінський і В.Вітрянський вважають, що правовідносини між адвокатом і клієнтом у рамках договору про надання правничих послуг повинні відбуватися відповідно до норм договору оплатного надання послуг. Згідно з положеннями якого, адвокат зобов'язаний надати клієнту якісні професійні адвокатські послуги, а клієнт в свою чергу зобов'язується заплатити за ці послуги [3, с.278] .

Дослідження з цієї проблеми засвідчують, що відповідальність клієнта чи способи забезпечення виконання ним договірних обов'язків, які закріплені в умові договору між адвокатом і клієнтом про надання правничої допомоги, є інколи такими, що суперечать суті професії адвоката. На противагу цьому у договорі повинні насамперед визначатися обов'язки адвоката з надання ним професійної правничої (правової) допомоги, а також має бути встановлена